

ข้อคิดการดำเนินชีวิต

พระราชสุทธินิยมมงคล

P11004

ท่านผู้ปฏิบัติธรรมทุกท่าน ที่เราตั้งใจมาปฏิบัติธรรมในวันนี้ มีทั้งพวกที่มาก่อนกำลังจะนมัสการลากลับ และพวกที่มาใหม่มาเข้ารับกรรมฐาน ท่านทั้งหลายมาปฏิบัติธรรมในเทศกาลสงกรานต์ นับเป็นโอกาสอันดี เป็นการสนองพระเดชพระคุณกตัญญูทเวทิตาธรรมแก่บุพการีผู้มีพระคุณ คนยุคใหม่สมัยนี้ไม่ค่อยรู้จักบุญคุณของคนจึงไม่มีความเจริญรุ่งเรือง มีแต่ความร่วงโรยเสื่อมลงไป ก็เนื่องจากไม่มีการระลึกถึงพระคุณ

คนโบราณท่านระลึกถึงพระคุณผู้มีบุญคุณตลอด ท่านจึงมีวาสนาตั้งแต่ปู่ย่าตาทวด มาจนถึงลูกหลาน คนยุคใหม่ไม่ค่อยเจริญรุ่งโรจน์เหมือนปู่ย่าตายายเพราะขาดคุณธรรมเรื่องบุพการี ขาดการระลึกถึงความดี คนเรานี้ไม่มีความดีต่อกันแล้วความสัมพันธ์ในชีวิตก็หมดไป **สัมพันธ์ในชีวิตนั้นคือเมตตา** ลืมพระคุณของท่านผู้มีบุญคุณ ลืมพระคุณของศาสนา ลืมพระคุณของชาติภูมิมาตุภูมิบ้านเกิดเมืองนอน ลืมพระคุณผู้การุณหนุนนำอุปการะ ลืมทั้งบ้านเกิดเมืองนอน ลืมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคใช้สอยที่มีบุญคุณแก่เรา แลลืมพระคุณของตนเอง มือสองเท้าสองสมองหนึ่งก็เป็นที่พึ่งไม่ได้

ท่านที่มาเจริญกรรมฐานนี้ ถ้าท่านได้ซึ่งในรสพระธรรม และได้ระลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ น้ำตาจะไหลร่วง เป็นห่วงคนบุพการีที่สร้างความดีให้กับเรานั้น อาตมาเมื่อเป็นเด็กไม่เคยระลึกถึงบุญคุณของท่านที่มีบุญคุณ จึงประเมินตัวเองว่า เราเห็นแก่ตัวจริง ๆ

คนที่ระลึกถึงบุพการีกตัญญูทเวทิตาธรรม คือคนที่เจริญพระกรรมฐานทำจิตใจให้มันคง ทำใจให้มีสมาธิ ตั้งสติไว้ให้ได้ โดยระลึกถึงคุณงามความดีของท่านผู้มีพระคุณแล้วเงินจะไหลนอง ทองจะไหลมา จิตใจก็เบิกบานปีติยินดีปรีดา มีปัญญาเฉลียวฉลาดสามารถในการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

เรามีประเพณีรดน้ำดำหัวเป็นประเพณีนิยมตลอดมา อาตมาทำทุกปี ๑๕ เมษายน ทำให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วสู่สัมปรายภพ แจกผ้าผ่อนท่อนสไบให้คนเฒ่าคนแก่บ้าง แล้วก็อุทิศส่วนกุศล ถวายแด่เทพเจ้าทั้งหลายที่สิงสถิตอยู่ในห้วยเขาลำเนาไพร ที่มีบุญคุณกับเรา แต่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินพระบรมมพิตรสมภารเจ้า ผู้มีพระคุณต่อประเทศชาติ มีพระคุณต่อพสกนิกรราษฎรทั้งหลาย ตลอดจนเพื่อนที่รัก หรือญาติสนิทมิตรสหายที่มีพระคุณกับเราด้วย

การที่ท่านมาปฏิบัติธรรมในวันเทศกาลมหาสงกรานต์เช่นวันนี้ ท่านจะได้บุญกุศลมหาศาล เพราะเป็นเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ของไทยพุทธ เปลี่ยนปี ชวด ฉลู ขาล เกาะ มะโรง มะเส็ง ไปตามลำดับ เรียกว่าจันทรคติ ตั้งแต่ ๑๓ เมษายน วันนี้พระอาทิตย์ทรงกลดด้วย และจะเกิดดาวหางขึ้น ใครดูบ้างหรือเปล่า ช่วงนี้พอมืดลงก็จะเห็นดาวหาง ต้องดูให้ได้

ท่านทั้งหลาย ท่านเจริญกรรมฐานท่านมีชีวิตอันรุ่งโรจน์ จิตใจท่านจะเบิกบานพรุษาจะมีประโยชน์ในชีวิตของท่านเอง ไม่ใช่เรียกร้องให้มานั่งกรรมฐานกันแล้วก็ไม่รู้ว่าจะทำกันทำไม ในวันมีขวัณวมงคลนี้พระอาทิตย์อยู่ในแนว ๙๐ องศากับโลก แล้วก็เคลื่อนคล้อยลงไป ถึง ๔๕ องศา เปลี่ยนจากฤดูร้อนกลายเป็นฤดูฝน ฤดูฝนกลายเป็นฤดูหนาว พระอาทิตย์จะอ้อมข้าว เรียกว่า ๔๕ องศา รู้สึกว่ามันมีดีเร็ว เป็นไปตามชะตาของราศีของพระอาทิตย์ พระจันทร์ มีการผลัดกันลงผลัดกันขึ้น

นี่แหละพี่น้องทั้งหลาย ชีวิตของเราก็มีการเปลี่ยนแปลง เดียวก็สุขเดียวก็ทุกข์ วันนี้ตั้งแต่เข้ามาท่านมีความสุขบ้างไหม เมื่อพระอาทิตย์ตกไปแล้ว ชีวิตเราก็หมดไปแล้ววันหนึ่งและค่าคืนในวันนี้อีกคืนหนึ่ง เวลาของเราก็หมดไป อายุก็มากขึ้นทุกเวลา เฒ่าชะแรแก่ชราเป็นขี้เถ้าในอนาคตด้วยกันทุกคน ไม่มีใครผู้ใดที่จะมีชีวิตแจ่มใสเสมอไป

ถ้าเจริญกรรมฐานได้ ทุกหน้าที่ของท่านจะครองน้ำใจไว้ได้ ท่านจะมีแต่ความสุขความเจริญ นึกถึงบุพการีผู้มีบุญคุณไว้เสมอ ท่านจะไม่ผิดหวังในชีวิตของท่านแน่นอน เราจะไม่มีการนินทากัน ไม่มีการว่าร้ายป้ายสีแก่ท่านผู้ใดใครทั้งนั้น มีแต่ชีวิตที่รุ่งโรจน์ ในวันมหาสงกรานต์เช่นวันนี้ ถ้าท่านมาเจริญกรรมฐาน ท่านจะมีความสุขตลอดปี ชีวิตเปลี่ยนไปตามลำดับของจันทรคติ ชีวิตจะสดใส ทำอะไรก็เป็นสุข ใจก็สบาย แต่ท่านจะได้แค่ไหนกัน

การเจริญสติปัฏฐาน ๔ เป็นการแก้ปัญหาชีวิต เป็นการแก้ปัญหาทุกข์ ถ้าเรามีทุกข์เกิดขึ้นในใจ ให้เจริญสติปัฏฐาน ๔ เติมนอง ยืนหนอ ๕ ครั้ง อาตมาพูดอยู่บ่อย ๆ แต่ท่านทำไม่ได้กันเลย ไม่ชอบทำกัน ยืนหนอ ๕ ครั้ง ให้มันมีสติอยู่ที่จิต ภายยืนหนอ ๕ ครั้งหลับตาด้วยเท่านั้นเอง แต่ท่านไม่ค่อยตั้งใจกันนัก

ถ้าท่านมีศรัทธาจริง ตั้งใจจริง ท่านจะได้รับผลจริง ถ้าทำเหยาะเหยะทำปลอมทำแปลงท่านจะพบของปลอม ถ้าจิตใจท่านมันคงมีแต่ความอดทน ท่านจะพบของจริงตลอดรายการ ท่านจะไม่เดินไปหาของปลอม ข้อเท็จจริงเป็นประการใดท่านน่าจะคิดให้ได้

เกิดเป็นมนุษย์แสนจะยากลำบาก ท่านจงรักษาสมบัติมนุษย์ไว้อย่าให้สมบัติมนุษย์ต้องตกไปเป็นธาตุของกิเลส ออกไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน ออกไปเป็นเปรต ขอให้ร่างกายเป็นมนุษย์ต่อไป ถือสมบัติมนุษย์หรือสวรรค์สมบัติ ขอให้เดินทางไปหาวิพพานสมบัติด้วยความสุขความเจริญในชีวิตของท่านเถิดประเสริฐที่สุดนี้แหละ กิจจัง มัจฉานะ ชีวิตตั้ง

ท่านทั้งหลาย พระอาทิตย์เลื่อนลับชายมะพลับอัสดงคต พระอาทิตย์ก็ตกไปแล้ว ชีวิตเรายังไม่ดับแล้วไปอยู่ที่ไหนล่ะ พี่น้องทั้งหลาย รักษาชีวิตของเราไว้เถิดเกิดมามากเหลือเกินอย่าให้ชีวิตนี้ประดักประเดิด อย่าทำตัวเองให้มั่งกายนักได้จนเกินไป มันจะเสียเวลาทั้งหญิงทั้งชาย เป็นชายขอให้จริงนะเป็นหญิงก็ขอให้แท้ ถ้ามาแสวงหาผลจริงก็คือเจริญพระกรรมฐาน ไม่ใช่ไปสวรรค์นิพพาน

น่าจะรู้ว่าระลึกชาติได้ไหม รู้กฎแห่งกรรมได้ไหม พรุ่งนี้จะเกิดอะไรขึ้น และแก้ปัญหาคือชีวิตได้ไหม อะไรมันจะเกิดขึ้นมันก็ต้องเกิด ตรงนี้แหละท่านทั้งหลาย ท่านจะเอาอะไรเป็นหลักประกันชีวิต การประกันชีวิตโดยแก่นสารและเนื้อแท้ก็คือ การเจริญสติปัฏฐาน ๔ ขอให้มึสติ ถ้ามีสติอยู่กับใจท่านแล้ว ชีวิตท่านก็จะโปร่งโล่งใส จะมีปัญญา ท่านจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองเหมือนมีใบประกันชีวิตแล้ว ถ้าท่านขาดเจริญพระธรรม ขาดสติสัมปชัญญะแล้ว แสดงว่าท่านมาเปล่าไปเปล่าไม่มีอะไรเลย

ท่านทั้งหลาย นี่แหละ กิจฉัง มัจฉานะ ชีวิตตั้ง ชีวิตเราล่วงเลยมาถึงบัดนี้แล้ว จงรักษาชีวิตที่มันเกิดมามากและอยู่มาด้วยความยากลำบากไว้ กิจฉัง มัจฉานะ ชีวิตตั้ง มีความหมาย กิจฉัง สัทธัมมัสสวนัง ที่จะได้มาปฏิบัติธรรม ปฏิบัติกรรมฐานแสนจะยากนะท่านเสียเวลามาท่านได้อะไรกลับไปบ้าง ให้มันได้เพื่อติดตัวติดหนังไปบ้าง ติดวิญญาณของท่านไป มีเทปบันทึกเสียงติดจิตใจของท่านไปบ้าง จิตเป็นธรรมชาติรับรู้อารมณ์วิญญาณ แปลว่า ญาณจะได้แก้ปัญหา จะไม่มีเรื่องเดือดเนื้อร้อนใจ สามิภรรยาจะได้อยู่เย็นเป็นสุขแน่นอน

ขอฝากท่านทั้งหลายในที่ประชุมนี้ ท่านจะมีความสุขความเจริญได้หรือไม่ สามิภรรยา ท่านจะมีความสุขไหม ถ้าทะเลาะกันทุกวัน นี่มาร้องให้ก็มากหลาย พี่น้องแย่งสมบัติกัน ทะเลาะกันพ่อแม่ก็น้ำตาร่วง นี่เลขที่สุดเกิดมาเป็นคนเลว น่าจะเกิดมาเป็นคนดีมีปัญญา พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ สร้างความดีให้พ่อแม่บ้างได้ไหม สามิภรรยาก็เลวร้ายทะเลาะกันได้ทุกวัน ขนาดปริญญาโทก็ทะเลาะกัน ตบกัน ตะแคงกัน น่าเสียตายมาก

เกิดมาทำไมหนอ เกิดมาชีวิตก็แร้นแค้น เกิดมามีแต่ความทุกข์ แล้วยังไปหาความสุขในสังคม วันเกิดเลี้ยงเหล้า ลืมพ่อลืมแม่ ลืมปู่ย่าตายาย น่าจะไปเลี้ยงแม่ให้อิ่มเสียก่อน ถ้าใครไปเจริญกรรมฐานจะนึกถึงแม่ก่อน พระพุทธเจ้ายังคิดถึงแม่ท่าน เลยแสดงยมกปาฏิหาริย์โปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

เรื่องนมแม่ก็เหมือนกัน บางคนเถียงอาตมานะ บอกหลวงพ่อบอกเกิดมาไม่ได้กินน้ำนมของแม่หรือ เอ มันกินนมหมาหรือยังไง นายคนนี้ก็กินนมหมาแน่ ไม่ได้กินนมแม่ ถ้ามว่าอยู่ในท้องแม่นะกินนมอะไร ขนาดปริญญาโทยังมาพูดอย่างนี้ที่กุฎิ เลยบอกเลิกพูดกันได้

แล้ว มันไม่ได้กินนมแม่เลยไม่ได้คิดถึงแม่เลยนะ ถ้าเจริญกรรมฐานน้ำตาจะร่วงคิดถึงแม่
อาตมาคอหักก็คิดถึงแม่เหมือนกัน

อาตมาคิดถึงแม่ทุกวัน ที่เราหายใจทางสะดือได้ เลือดเต็มปากจะหายใจได้ยังไง เรา
ทำได้ที่พูดนี้แหละ ไม่ใช่ว่าพูดสงเดช ไม่มีพยานหลักฐาน ไม่มีรูปถ่าย เราคิดถึงแม่ตลอดเวลา
นี่บางคนมาเถียงอาตมาว่าไม่ได้กินนมแม่ แต่ตอนอยู่ในท้องแม่กินนมแม่ทางสะดือใช่ไหม
เลือดแต่ละหยด ๆ ในอกแม่ออกมาแล้วก็ดื่มนมแม่ เดียวนี้เขาไม่กินนมแม่กันลูกมันถึงไม่รัก
แม่ ไปรักเตรจฉาน ไปกินนมเตรจฉาน แนนอนที่สุด ขอฝากไว้เป็นข้อคิด

เมื่อสมัยก่อนเขาก็กินนมแม่กันจนกระทั่งขวบสองขวบยังไม่ละนม กินนมแม่จึง
เหมือนแม่ เดียวนี้ไม่มีที่ลูกกับแม่เหมือนกัน ไปเหมือนคนใช้ แม่ไม่เคยเลี้ยงลูกเลย ให้คนใช้
เลี้ยงไปจ้างคนมาเลี้ยง จ้างคนสัพเพหระลูกเราก็ติดคนสัพเพหระ กลายเป็นคนสัพเพหระ
ไม่ได้ติดแม่แต่ประการใดเลย ท่านทั้งหลายที่หนึ่งกรรมฐานนี้รู้ได้ว่าท่านเป็นคนประเภทไหน
จะมีกุศลหรือไม่มีกุศลประการใด

การเจริญกรรมฐานเป็นการประกันชีวิตของท่านอย่างแนนอน **กิจฉัง สัทธัมมัสสว
นัง** การที่สดับตรับฟังพระธรรมเทศนาที่แสนจะยาก จ้างมาฟังเทศน์ไม่มีใครมาฟัง **กิจโณ
พุทธานะ มุขปาโถ** การที่จะเกิดมาพบพระพุทธเจ้า พบพระพุทธานั้นแสนยาก ไม่มี
โอกาสที่จะเกิดมาและได้พบอย่างนี้หรอก ดังที่พระพุทธเจ้าเรียบเรียงตำรับตำราให้เราแล้ว
แต่เหตุใดหนอเราจึงไม่สนใจกัน น่าเสียดายมาก

กายานุปัสสนา จะยืน เดิน นั่ง นอน เหลียวซ้ายแลขวา มีสติบ้างได้ไหม คนมีสติจะทำ
ให้สำรวมเรียบร้อย กายเรียบร้อย วาจาก็เพราะ นี้แหละ **สำรวมกายนี่คือศีล สำรวมจิตนี่
คือสมาธิ** สังวรจิตมีสมาธิแล้วก็ระวัง มีปัญญาไม่ประมาทอีกต่อไป ปัญญา ก็จะเกิดขึ้น ชีวิต
ท่านก็จะเกิดประโยชน์ในกิจประจำวันนั้น จะแก้ไขปัญญาได้ มีกฎแห่งกรรมรู้ว่าเราทำกรรม
อะไรไว้ มันจะปรากฏให้เราทราบด้วยการยืนหนอ ๕ ครั้ง ด้วยการกำหนด ปวดหนอ ปวด
หนอ เดียวก็เกิดดับไปแล้วก็จะได้รู้ว่าเป็นกฎแห่งกรรมหรือไม่ หรือปวดเมื่อยธรรมดา เวทนา
ธรรมดาแยกแยะแยกนามออกไป เวทนามันก็ออกไป ไม่มีอุปาทานไปยึดมัน จิตใจก็เบิกบาน
นี้แหละตัวปัญญาอยู่ตรงนี้ จึงเป็นวิปัสสนาไม่ไปไหน

นี้แหละเหตุผลของการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ไม่มานั่งกันสนุกสนาน มานินทาว่า
ร้ายซึ่งกันและกัน ถ้าจิตดีมีปัญญาทำอะไรก็ได้ผล รับราชการก็ได้ตำแหน่ง ธุรกิจงานก็ได้เงิน
ได้ทอง ทำอะไรมีปัญญา งานก็เดินเงินก็ตามมาหาเราเอง งานไม่เดิน เงินก็ไม่ตาม ชีวิตก็
แร้นแค้น

คนเราเดี๋ยวนี้นึกถึงบุญคุณของคนบ้างไหม การเจริญกรรมฐานทำให้นึกถึงบุคคลผู้มีพระคุณ คนสมัยนี้ไม่นึกถึงบุญคุณของใคร ให้อะไรซ้ำพเจ้าไม่จำ ไม่นึกถึงบุญคุณเขาแต่ประการใด ถึงให้มาก็เป็นของซื้อของขายได้ตามตลาดเท่านั้น แลกเปลี่ยนกันเท่านั้น แต่เราไม่นึกถึงน้ำใจซึ่งกันและกัน คนเรารักกันด้วยน้ำใจ รักกันด้วยเมตตา จะรักกันได้ทนทาน ถ้ารักกันแล้วต้องมีของแลกเปลี่ยน หวังผลแลกเปลี่ยน คนนั้นไม่รักกันจริง ไม่มีเมตตา ไม่มีอัธยาศัย ไม่มีน้ำใจคนนั้นจะไม่มี ความเจริญรุ่งโรจน์แต่ประการใด

ฉะนั้นการเดินจงกรมต้องตั้งสติให้ดี ดูเท้าด้วย เท้าที่อาตมาเห็นเขาหลับตาเดินบ้าง มอนนั้นมอนี่บ้าง ต้องดูปลายเท้า และก็ก้าวไปช้า ๆ ทำอย่างที่เขาบอก รับรองได้ผลแน่นอนหนอ ๕ ครั้ง ให้มันได้สติต่างคนหน่อย ทำได้แล้วจะรู้เหตุการณ์วาระจิตของคนได้ เห็นคนเดินมาจะได้รู้ว่าอ้อ คนนี้นิสัยไม่ดี คนนี้คบค้าสมาคมไม่ได้ คบได้แต่ค้าร่วมไม่ได้ จะขาดทุน มันจะบอกออกมามีประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตมาก แล้วเราจะรู้ได้ว่าเราไปทำกรรมอะไร ไปฆ่าสัตว์ตัดชีวิตใครมาบ้าง แล้วเราจะได้รับเวรกรรมที่ไหน เวลาใด อย่างไร เราจะได้ระวังตัวไม่ประมาทต่อไป ถ้ามีเวรกรรมตามสนองเรา เราจะได้แก้ไข จะไม่ปฏิเสธ ยินดีรับกรรมที่จะสนองเรา เหมือนอย่างอาตมาโดยฟ้าผ่า โดนไฟลวก น้ำร้อนลวก โดนรถชนคอหัก ขาหัก แขนหัก โดนลงถ้ำลงเหวที่แม่สอด มิได้ปฏิเสธ เพราะเราทำกรรมไว้

ท่านทั้งหลายโปรดคิดอย่างนี้ ถ้าท่านทำกรรมฐานท่านจะคิดได้ ท่านระลึกได้ ท่านจะรู้ว่ากฎแห่งกรรมเป็นอย่างไร ที่อาตมากล่าวนี้อาตมาทำได้แล้วและผ่านพ้นเวรกรรมมาหลายประเด็นแล้ว ต้องสู้กับเวรกรรมมากี่มากหลาย ไฟผ่าต้องทนทุกข์ทรมานมาก ต้องหุหนวกมาถึง ๖ เดือน ที่สาบานกับยายที่ลักเงินลักทอง ก็ขอเตือนท่านทั้งหลายสอนลูกสอนหลาน อย่าไปลักเงินลักทองพ่อแม่ ถึงจะเป็นปู่กับย่า ตากับยายบ้านเดียวกันก็ลักไม่ได้ ถ้าเราไม่ได้ขออนุญาตจะเป็นบาปเป็นกรรมอย่างใหญ่หลวง ลักพ่อลักแม่ลักปู่ย่าตายาย อย่าคิดว่าไม่บาป นั้นแหละบาปร้ายแรง ๒ คุณเลยนะ เห็นทันตา จะเอาของพ่อแม่ปู่ย่าตายายก็ต้องขออนุญาตท่านก่อน ถ้าท่านให้ค่อยเอาไป ได้กับตัวอาตมาเลย ถูกฟ้าผ่าดั่งที่สาบานไว้อย่างนี้เป็นต้น ท่านทั้งหลายอย่าไปลองกัน สอนลูกสอนหลานไว้ให้ได้ จะได้ไม่เสียใจ

ถ้าใครผูกพยาบาท ให้หายใจยาว ๆ เดี่ยวก็หาย นี่เรื่องจริงเป็นอย่างนี้ ไม่ค่อยปฏิบัติกันนะ แต่ก็ไม่ว่าอะไรแล้วแต่โยม โยมต้องการก็เอาไป ไม่ต้องการก็ทิ้งเอาไว้ที่นี้ อาตมากล่าวมาก็เป็นเรื่องจริง ก็ผ่านมาแล้ว คนมีบุญก็เอาไป คนมักง่าย มักได้ไม่มีราคา มันก็มองไม่เห็นของดีก็ขอเจริญพร

เหมือนไต่กับเพชรนิลจินดา ไม่รู้คุณค่าของเขา ก็เช่นเดียวกัน คนดีเท่านั้นเอง ดีกว่านี้ไม่ได้ แล้วก็ช่วยไม่ได้ ดีกว่านี้ไม่ได้เราก็อยากให้เราดีนะ อยากส่งเสริมให้เราเป็นคนดี

ด้วยกันทุกคน แต่เขาดีไม่ได้ เพราะเหตุใด ก็เขาดีแค่นั้นมันดีกว่านี้ไม่ได้แล้ว ก็เลิกกันแค่นั้นเอง ชาดีตะกั่วมันก็เป็นทองคำไปไม่ได้ ตะกั่วก็เป็นตะกั่วจะเสกให้เป็นทองคำก็ไม่ได้ จะเสกทองคำเป็นตะกั่วก็ไม่ได้

คนดีมีปัญหาจะเสกให้เป็นคนชั่วก็ไม่ได้ คนชั่วคนเลวมักง่ายมักได้จะเสกให้เป็นคนดีมีปัญหา มันก็ทำได้ยาก ใครจะทำให้ใครได้ ไม่มีแล้ว ตัวเองต้องแก้ตัวเอง ตัวต้องสร้างเอง สร้างฐานะเอง อย่างนี้เป็นต้น รับผิดชอบต่อจะได้อันสิ่งสมความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ

ก็ขอฝากอีกแห่งหนึ่งว่า กลับไปบ้านอย่าเอาน้ำไปสาดเขา ขับรถให้ระมัดระวัง อย่าสร้างบาปสร้างกรรมควรจะอโหสิกรรมให้กัน ท่านที่เคยทะเลาะตบตีกันโปรดอโหสิกรรมกันตั้งแต่วันนี้ อย่าได้ทะเลาะวิวาทกันอีกต่อไป ขอให้ลูก ๆ สร้างความดีให้แม่ต่อไปเถอะ พ่อแม่อย่าทะเลาะกันนะ ลูกจะไม่สบายใจ

สรุปว่า จงสรรค์สร้างความดีให้กัน ช่วยกันดีกว่า ไม่ทำลายซึ่งกันและกัน จงแผ่เมตตาให้ศัตรูกลายเป็นมิตรกับเรา มีไมตรีจิตต่อกัน เพราะฉะนั้นพระศาสนาสารพัดในปฏิปทาเอามาช่วยให้มีไมตรีต่อกันดีกว่าพาลกัน เรารักกันดีกว่าเกลียดกัน เรามารักกันด้วยเมตตาปรารถนาดีต่อกัน มีอะไรก็ช่วยกันเถอะ แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ มันไม่หมดเปลืองเท่าไรหรอก มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน จนกว่าจะตายจากโลกไป เมื่อเราตายจากโลกไปแล้วเราก็เอาไปไม่ได้ ก็ขอฝากคติธรรมในวันมหาสงกรานต์มหามงคลสมัย มหามงคลชีวิต โดยทั่วหน้ากัน ณ โอกาสนี้

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย อำนาจบุญกุศลที่เราได้บำเพ็ญมาทุกประการ จงประสาทพรชัยให้ท่านทั้งหลายจงประสบแต่ความสุขสันต์นิรันดร ของจงเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย มีอายุขอายุยืนนาน วัฒนโณ ผิวพรรณผ่องใส สุขัง ขอให้สุขภาพอนามัยเป็นไปแต่โดยดี โรคภัยไข้เจ็บมีก็โปรดหาย สิ่งทั้งหลายที่คิด จงสำเร็จ สมเจตจำนงความมุ่งมาดปรารถนาด้วยกันทุกท่าน ณ โอกาสนี้เทอญ

๑๔ เมษายน ๒๕๔๐